

Upravljanje komunalnim otpadom na Kosovu: šansa ili pretnja za ekonomski razvoj?

Marija Milenković, Jovana Jakovljević,
Vesela Ćurković, Dragiša Mijačić¹

Decembar 2016.

Odricanje: Sadržaj ove publikacije ne predstavlja zvanično mišljenje Kancelarije Evropske unije na Kosovu. Informacije i mišljenja izraženi u ovom izveštaju su isključiva odgovornost InTER-a.

Uvod

Nepravilno sakupljanje i odlaganje otpada Kosovo godišnje košta između 19 i 31 miliona evra.² Ova činjenica jasno ukazuje na neophodnost preduzimanja mera za uspostavljanje efikasnog sistema za upravljanje otpadom, kako zbog poboljšanja celokupnog stanja životne sredine tako i zbog povećanja mogućnosti korišćenja otpada u svrhe ekonomskog razvoja.

Upravljanje komunalnim otpadom je složen proces koji obuhvata aktivnosti sakupljanja, transporta, reciklaže, ponovne upotrebe, tretmana i odlaganja komunalnog otpada. Ono što se svakako ne sme zanemariti je činjenica da je svaki otpad i potencijalni resurs, a ne isključivo ekološki problem. Zaštita životne sredine i ekonomski razvoj mogu ići ruku pod ruku, a javne politike u ovoj oblasti igraju ključnu ulogu u kreiranju radnih mesta i podsticanju investicija. „Ozelenjavanje ekonomije“³ smanjuje troškove zaštite životne sredine kroz efikasnije korišćenje resursa, dok korišćenje čistih tehnologija doprinosi otvaranju novih radnih mesta, daje podsticaj privredi i stvaranju konkurentosti.

Ova kratka analiza daje prikaz trenutnog stanja u oblasti upravljanja komunalnim otpadom na Kosovu, sa posebnim osvrtom na situaciju u četiri opštine sa srpskom većinom na severu Kosova (Leposavić, Severna Mitrovica, Zubin Potok i Zvečan). Takođe, u radu je analiziran zakonski okvir u oblasti komunalnog otpada i povezanost ove oblasti sa lokalnim ekonomskim razvojem.

Zakonodavni i institucionalni okvir

U proteklih nekoliko godina usvojeno je više zakonskih i podzakonskih akata i strateških dokumenata kojima se reguliše pravni okvir za rukovanje otpadom na Kosovu. Zakon o otpadu br. 04/Z-060⁴ predstavlja osnovni akt i određuje opšta načela u vezi sa upravljanjem otpadom, kao i odgovornosti i nadležnosti relevantnih institucija. Sa sektorom otpada tesno su povezani i Zakon o zaštiti životne sredine,⁵ Zakon o strateškoj proceni životne sredine,⁶ Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu,⁷ Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađenja,⁸ Zakon za inspektorat životne sredine, voda, prirode, prostornog

¹ Marija Milenković, Jovana Jakovljević, Vesela Ćurković i Dragiša Mijačić su istraživači Instituta za teritorijalni ekonomski razvoj InTER). Molimo da šaljete komentare na mmilenkovic@regionalnirazvoj.org.

² Country Environmental Analysis Kosovo (2013), World Bank, dostupno na <http://bit.ly/2jxiD03>

³ Zelena ekonomija je pojam koji se odnosi na široko korišćenje obnovljivih resursa kao izvora energije, povećanje energetske efikasnosti, ali i na razvoj i primenu održive organske poljoprivrede.

⁴ Zakon o otpadu br. 04/Z-060, dostupno na <http://bit.ly/2iJ8wkh>

⁵ Zakon o zaštiti životne sredine br. 03/L-025, dostupno na <http://bit.ly/2k0hcnt>

⁶ Zakon o strateškoj proceni životne sredine br. 03/L-230, dostupno na <http://bit.ly/2j9a9sr>

⁷ Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu br. 03/L-024, dostupno na <http://bit.ly/2jKZtRE>

⁸ Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađenja br. 03/L-043, dostupno na <http://bit.ly/2iBzS0y>

planiranja i izgradnje,⁹ Zakon o hemikalijama,¹⁰ Zakon o prostornom planiranju i dr.¹¹

Prema Zakonu o otpadu, upravljanje otpadom uključuje nekoliko prioriteta: prevencija stvaranja otpada i smanjenje količine otpada, obrada otpada, recikliranje otpada, upotreba i skladištenje otpada. Članovi 8., 9. i 10. Zakona o otpadu obavezuju izradu Strategije upravljanja otpadom, Nacionalnog plana za upravljanje otpadom, Opštinskog plana za upravljanje otpadom, Plana upravljanja otpadom proizvođača otpada i Plana upravljanja otpadom od strane licenciranog lica.

Strategija upravljanja otpadom je izrađena za period 2013-2022 i predstavlja osnovni dokument u kome su definisani ciljevi i mere za poboljšanje stanja i upravljanja otpadom. Nacionalni plan za upravljanje otpadom je izrađen za period 2013-2017 i ima za cilj smanjenje količine i opasnosti od otpada, ponovnu upotrebu, tretiranje i smanjenje zagađenja prema zahtevima nacionalnog, zakonodavstva Evropske Unije i drugim međunarodnim standardima. Opštinski plan za upravljanje otpadom (Waste Management Plan) je deo Lokalnog ekološkog akcionog plana (Local Ecological Action Plan-LEAP). Uz pomoć Regionalnog centra za životnu sredinu (REC) tokom 2016. godine je urađen LEAP u sve četiri posmatrane opštine (Leposavić, Severna Mitrovica, Zubin Potok i Zvečan).

Pored zakonodavne, nakon 2000. godine je uspostavljena i administrativna struktura za unapređenje kvaliteta životne sredine na Kosovu. Ministarstvo za zaštitu životne sredine i prostornog planiranja (MŽSPP) je nadležna institucija centralnog nivoa vlasti u oblasti zaštite životne sredine. Kosovska agencija za zaštitu životne sredine je osnovana u okviru MŽSPP 2006. godine i odgovorna je za uspostavljanje informacionog sistema za rukovanje otpadom i prikupljanje izveštaja o stanju životne sredine. Na lokalnom nivou opštine imaju nadležnost za zaštitu životne sredine i rukovanje otpadom. U opštinama na severu Kosova ne postoje zasebna odeljenja koja se bave pitanjima zaštite životne sredine, već poslove iz tih nadležnosti obavlja službenik za životnu sredinu koji radi u okviru drugih odeljenja (najčešće u okviru odeljenja za urbanizam, komunalne delatnosti i dr.), u sistemu

⁹ Zakon za inspektorat životne sredine, voda, prirode, prostornog planiranja i izgradnje br. 04/L-175, dostupno na <http://bit.ly/2k0arBV>

¹⁰ Zakon o hemikalijama br. 04/L-197, dostupno na <http://bit.ly/2iRgrzb>

¹¹ Zakon o prostornom planiranju br. 04/L-174, dostupno na <http://bit.ly/2jzlwgu>

Republike Srbije. Na Kosovu su uspostavljene i druge prateće strukture za zaštitu životne sredine, kao što su agencije, saveti, komiteti, koji funkcionišu nezavisno ili u okviru različitih ministarstava.

Upravljanja komunalnim otpadom na Kosovu

Upravljanje komunalnim otpadom na Kosovu predstavlja veliki izazov. Nizak stepen sprovođenja zakona i nedostatak administrativnih kapaciteta na lokalnom nivou u ovoj oblasti, kao i nedostatak infrastrukture i finansijskih sredstava su glavni problemi sa kojima se suočavaju lokalne vlasti, ali takođe i privredni subjekti koji su vezani za ovu delatnost. U izveštaju Evropske Komisije o napretku Kosova za 2016. godinu istaknuto je da su mogućnosti za uključivanje privatnog sektora ograničene, jer osnovni koncepti upravljanja otpadom i pojmovi kao što su recikliranje i ponovna upotreba različitih tokova otpada nisu dovoljno podržani od strane prisutnog zakonodavstva.¹² Trenutno, EU legislativa za životnu sredinu obuhvata 802 propisa¹³ a oko 60% EU *acquis* u ovoj oblasti je već uključeno u kosovsko zakonodavstvo.¹⁴ Što se tiče horizontalnog zakonodavstva, Direktiva 85/337/EEC za procenu uticaja na životnu sredinu i Direktiva 2001/42/EC za stratešku procenu životne sredine su u potpunosti harmonizovane sa lokalnim pravnim okvirom, dok je u slučaju Direktive 2003/35/EC za javno učešće to samo delimično urađeno.¹⁵ Razmatrajući zakonodavstvo u oblasti otpada, Zakon o otpadu je skoro u potpunosti usklađen sa Direktivom 2008/98/EC za otpad i Direktivom 1999/31/EC za deponije. Međutim, harmonizacija sa određenim direktivama u ovoj oblasti je još uvek u toku,¹⁶ a prioriteta za narednu godinu se odnose na izradu novih i amandmana postojećih zakona kako bi se postojeća legislativa približila EU *Acquis Communautaire*.

Iako je smanjenje komunalnog otpada jedan od strateških ciljeva Vlade Kosova, u stvarnosti postoji konstantan rast količina. U odnosu na 2007.

¹² European Commission, Kosovo* 2016 Report, dostupno na <http://bit.ly/2jzj89G>

¹³ ETNAR: Pravni instrumenti za zaštitu životne sredine, dostupno na <http://bit.ly/2jo41hb>

¹⁴ European Environment Agency, the State of Environment Report on Kosovo*, dostupno na <http://bit.ly/2j9nMlr>

¹⁵ Nacionalni program za implementaciju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, Priština, mart 2016.

¹⁶ Direktiva 2004/35/EC o odgovornosti za ekološku štetu, Direktiva 2008/99/EZ o zaštiti životne sredine putem krivičnog prava, Direktiva 2006/21/EC o upravljanju otpadom iz industrije, Direktiva 2003/4/EC za pristup informacijama i dr.

godinu gde je prosečno na dan sakupljeno 0,5 kg komunalnog otpada po glavi stanovnika, u 2013. godini ta količina je bila skoro duplo veća (0,9 kg po glavi stanovnika).¹⁷ Ne postoje pouzdani podaci o količinama komunalnog otpada u opštinama na severu Kosova, ali se može pretpostaviti da je trend sličan kao i u ostalim delovima Kosova.

U opštinama na severu Kosova upravljanje komunalnim otpadom je organizovano kroz javna komunalna preduzeća koja su osnovana od strane lokalnih samouprava još pre 1999. godine. Njihov pravni subjektivitet se zadržao u okviru pravnog sistema Republike Srbije koji je prisutan u ovim opštinama. U ostalim opštinama na Kosovu javna komunalna preduzeća su nakon 1999. godine prestala sa radom, a uz pomoć međunarodne zajednice uspostavljen je sistem gde je upravljanje komunalnim otpadom organizovano kroz javno-privatna partnerstva.

Na Kosovu ne postoji razvijena infrastruktura za odlaganje i tretman komunalnog otpada, čime se javlja veliki broj nelegalnih deponija. Pored toga postoji problem stvaranja smetlišta, naročito zastupljen u selima i ruralnim zonama gde ne postoji organizovan sistem sakupljanja otpada od strane nadležnih institucija ili koncesionara. U opštinama na severu Kosova, Zvečan, Leposavić i Severna Mitrovica situacija sa odlaganjem komunalnog otpada se drastično pogoršava od 2012. godine, nakon zatvaranja deponije Balaban. Zubin Potok je jedina opština koja u ovom trenutku ima operativnu deponiju, na kojoj se odlaže otpad i iz Severne Mitrovice. Ostale opštine odlažu otpad na privremenim nelegalnim deponijama.

U cilju rešavanja problema odlaganja otpada, Evropska Unija je u okviru posebnih sredstava namenjenih opštinama na severu Kosova u ukupnom iznosu od 38,5 miliona evra izdvojila 5,4 miliona evra za izgradnju nove Regionalne deponije „Savina stena“ koja se nalazi na teritoriji opštine Zvečan. Ugovor o korišćenju Regionalne deponije su potpisale sve četiri opštine na severu Kosova, mada opština Zubin Potok neće odlagati otpad na toj deponiji usled velikih transportnih troškova.¹⁸ Izgradnja regionalne deponije još uvek nije počela, ali su u toku pripreme radnje vezane za izgradnju projektno-tehničke dokumentacije i eksproprijacije zemljišta. Naročito se javio problem eksproprijacije

24 parcele u privatnom vlasništvu na mestu gde treba da se izgradi prilazni put za regionalnu deponiju. Na rešavanju ovih problema radi lokalna administracija opštine Zvečan.

Regionalna deponija će funkcionisati u okviru kosovskog zakonodavstva. Planirano je da prve dve godine upravljanje deponijom vodi tim izabran od strane Evropske komisije, a potom bi upravljanje deponijom preuzela opština Zvečan. Predviđeno je i otvaranje oko 80 novih radnih mesta na deponiji, pre svega na poslovima sortiranja otpada, prikupljanje prirodnog gasa oslobođenog u procesu skladištenja otpada i na poslovima prerade otpadnih voda.¹⁹

Uparedo sa rešavanjem problema prikupljanja otpada neophodno je kreirati održive finansijske instrumente. Osnivanje Eko-fonda, predviđeno Zakonom o zaštiti životne sredine br. 03/L-025, član 77, još uvek nije ni započeto.²⁰ Štaviše, nema uslova za primenjivanje finansijskih instrumenata drugačijih od budžeta Vlade Kosova i kontribucije međunarodnih donatora, uglavnom orijentisanih prema rehabilitaciji i zatvaranju deponija. Iz centralnog budžeta se izdvaja samo oko 2% sredstava ka MŽSPP, a samo 0,7% se direktno iskoristi za zaštitu životne sredine. Za odeljenje za zaštitu životne sredine u MŽSPP je iz centralnog budžeta za 2016. godinu izdvojeno 1.290.154 evra,²¹ što je zanemarljivo više u odnosu na budžet iz 2015. godine (1.270.967 evra).²² Na lokalnom nivou, javna komunalna preduzeća na severu Kosova prikupljaju takse za obavljanje komunalnih usluga u iznosu od 3 evra po domaćinstvu, a naplata istih je na zadovoljavajućem nivou (u proseku oko 70% stanovništva plaća ovu vrstu taksi).

Poslednjih godina na Kosovu je realizovano nekoliko projekata pružanja tehničke pomoći za jačanje sektora upravljanja otpadom, finansiranih od strane međunarodnih donatora kao što su EU, Sida, GIZ, ADC i drugi. Projekti su bili usmereni na institucionalno jačanje i izgradnju kapaciteta (pre svega MŽSPP), realizaciju specifičnih projekata u sektoru otpada i infrastrukturnih projekata koji su se odnosili na rešavanje pitanja deponija komunalnog otpada.

¹⁹ Intervju sa prof. dr Jelenom Đokić, UNDP savetnicom gradonačelnika opštine Zvečan

²⁰ Zakon br.03/L-025o zaštiti životne sredine, dostupno na <http://bit.ly/2jKUvnO>

²¹ Zakon o budžetu za 2016. godinu br. 05/L-071, dostupno na <http://bit.ly/2j9kAMO>

²² Zakon o budžetu za 2015. godinu br. 05/L-001, dostupno na <http://bit.ly/2k0bbqO>

¹⁷ Agencija za statistiku Kosova – Istraživanje o komunalnom otpadu 2007-2013

¹⁸ Intervju sa Dejanom Radojkovićem, direktorom JKP Ibar Zubin Potok

Problemi u upravljanju komunalnim otpadom i uticaj na ekonomski razvoj

Iako je zakonodavstvo u oblasti zaštite životne sredine u određenoj meri usklađeno sa direktivama i propisima EU, ključni problem predstavlja slaba primena zakona, kako na centralnom tako i na lokalnom nivou. Obaveze i odgovornosti MŽSPP, opština, proizvođača i prevoznika otpada, su jasno definisani u Zakonu o otpadu, ali nedostaje sprovođenje istih. Posledice ovog problema su ugrožavanje osnovnih principa zaštite životne sredine, narušavanje zdravlja ljudi i negativni uticaj na održivi društveno-ekonomski razvoj. Sa druge strane, pravilna primena zakona bi mogla da doprinese ostvarivanju finansijskih benefita i razvoju privatnog sektora.

Dominantan ekonomski faktor u upravljanju otpadom jeste ekonomija obima. Da bi poslovanje u ovom sektoru bilo profitabilno neophodno je sakupiti određenu količinu otpada koja se dalje tretira i prodaje u reciklažne svrhe. Razmatrajući situaciju na severu Kosova sa tog aspekta uočava se problem održivosti i funkcionisanja Regionalne deponije „Savina stena“. Količine otpada koje se sakupe u tri severne opštine (Leposavić, Zvečan i Severna Mitrovica) nisu dovoljne da bi ova deponija bila ekonomski održiva. Da bi se to postiglo, potrebno je da Regionalna deponija opslužuje najmanje 200,000 stanovnika. Međutim, broj stanovnika u tri pomenute opštine ne prelazi 50,000. Iako su ekološka i socijalna komponenta ispunjene kroz projekat izgradnje Regionalne deponije, postavlja se pitanje kako će biti zadovoljena ekonomska komponenta nakon prestanka finansiranja Evropske unije. Pored toga, projektna dokumentacija nije bila dostupna javnosti u trenutku ovog istraživanja, pa nije poznato kako je predviđeno dalje finansiranje i funkcionisanje deponije. Postoje samo naznake da bi mogla biti obezbeđena finansijska podrška u vidu subvencija od strane lokalnih i/ili centralnih vlasti na Kosovu, što u smislu održivosti ne predstavlja dugoročno rešenje.

Sledeći problem ogleda se u funkcionisanju javno komunalnih preduzeća na severu Kosova, naročito njihov status nakon izgradnje Regionalne deponije. Kosovski sistem ne priznaje javna komunalna preduzeća registrovana u sistemu Republike Srbije, pa je potrebno odlučiti na koji će način poslovati ova preduzeća, koja su trenutno ključni akteri na severu Kosova u oblasti upravljanja otpadom. Otuda je ključno pitanje

kako će se usaglasiti ova dva sistema. Važno je naglasiti da ova preduzeća ne obavljaju samo usluge sakupljanja komunalnog otpada, već i usluge vodosnabdevanja,²³ javne čistoće i javnog zelenila.

Međutim, njihova uloga u obavljanju komunalnih usluga se menja i u Srbiji. Krajem 2015. godine, usvojene su izmene i dopune Zakona o budžetskom sistemu²⁴ Republike Srbije, koje su stupile na snagu 1. decembra 2016. Ovim izmenama i dopunama javna preduzeća, fondovi i direkcije osnovani od strane lokalnih samouprava u Srbiji prestaju da budu indirektni korisnici budžetskih sredstava, a njihovo finansiranje i pronalaženje organizacionih rešenja je u nadležnosti osnivača, odnosno, opština. Situacija u opštinama sa srpskom većinom na Kosovu je dodatno komplikovana usled dualnosti u sprovođenju zakona, pa nije do kraja jasno kako će se naći rešenje za postojeća javna komunalna preduzeća i njihove zaposlene.²⁵ Međutim, ovo je ujedno i šansa da se trajno reši ovaj problem na održivi način u kontekstu formiranja regionalnog preduzeća.

Adekvatno upravljanje otpadom svakako može da bude dobar početak u poboljšanju uslova životne sredine i potencijalni pokretač ekonomskog razvoja regiona. Međutim, mali je broj preduzetničkih koraka u upravljanju komunalnim otpadom na severu Kosova, a dosadašnje inicijative nisu ostvarile uspeh u poslovanju.

Prva prepreka na koju nailaze preduzetnici koji bi želeli da započnu biznis u sektoru otpada jeste procedura za izdavanje neophodnih dokumenata. Da bi se pokrenulo poslovanje u sektoru otpada potrebna je licenca izdata od strane MŽSPP. Administrativno uputstvo MŽSPP br. 09/2014²⁶ propisuje koje dozvole i potvrde je potrebno prikupiti kako bi se pokrenuo posao u ovom sektoru.²⁷ Pored toga, za potrebe izvoza otpada privredni subjekt mora da poseduje posebnu

²³ Na severu Kosova u toku je izgradnja Regionalnog vodovoda, koji će takođe funkcionisati u sistemu Kosova.

²⁴ Službeni glasnik RS, broj 54/2009, 73/2010, 101/2010, 101/2011, 93/2012, 62/2013, 63/2013 - ispravka, 108/2013, 142/2014, 68/2015 – dr. zakon u 103/2015

²⁵ U svakom JKP na severu Kosova zaposleno je oko 100 radnika

²⁶ Administrativno uputstvo MŽSPP br. 09/2014 Licenca za upravljanje otpadom, <http://bit.ly/2iJ6d0C>

²⁷ Opštinsku ekološku dozvolu za rukovanje otpadom, potvrdu o registraciji poslovnih delatnosti, potvrdu o plaćenom porezu, plan rukovanja otpadom, potvrdu o fiskalnom broju i dr.

dozvolu koju takođe izdaje MŽSPP. Dobijanje ovih dokumenata zahteva duži vremenski period, što često obeshrabruje preduzetnike koji bi se upustili u ovu vrstu delatnosti.

I pored toga što se generišu veće količine otpada iz godine u godinu, nedostatak adekvatne infrastrukture dovodi do nemogućnosti sortiranja otpada na samoj deponiji ili transportnoj stanici. Postojanje velikog broja nelegalnih deponija ograničava opseg delovanja privatnika. Ukoliko bi se otpad odlagao na legalne deponije i uspostavio efikasan sistem sakupljanja i selekcije otpada, povećale bi se i mogućnosti za efikasnije poslovanje. Kako su javna komunalna preduzeća nadležna za sakupljanje otpada u ovim opštinama, uvođenje privatnog sektora u domenu primarne kolekcije do sada nije bilo moguće. Međutim, problem sakupljanja komunalnog otpada u ruralnim sredinama lokalne samouprave još nisu rešile, pa postoje mogućnosti za uključivanje privatnog sektora u ovom segmentu. Što se tiče sekundarne kolekcije i separacije, veoma mali broj preduzetnika je poslova u ovom domenu. Izgradnjom deponije na kojoj će se obavljati pomenuti poslovi, mogućnosti za uključivanje preduzetnika se znatno smanjuju. U opštini Zvečan je bilo pokušaja sa sakupljanjem sekundarnih sirovina, ali je usled mnogih, pre svega zakonskih prepreka, preduzeće „Zeleni region“ prestalo sa radom. Uvođenje carina na izvoz presovane plastike i papira na dalju preradu kompanijama u Srbiji 2012. godine bio je jedan od glavnih razloga prekida poslovanja. Za prevoz otpada u Republiku Srbiju tražena je i dozvola o uvozu. Pored toga, sakupljene količine otpada su bile nedovoljne za učestale isporuke, pa je na mesečnom nivou samo jedan kamion plastike i papira izvezen u Srbiju. Visoki troškovi transporta, slaba radna snaga, nedovoljna podrška nadležnih organa ali i građana, doprineli su neuspehu ovog preduzeća. Saradnja sa kompanijama u ostalim delovima Kosova nije ostvarena, sa obzirom na to da je reciklaža još uvek u početnoj fazi razvoja.

Takođe, održivo investiranje u infrastrukturu je jedan od važnih problema u sektoru komunalnog otpada. Osnivanje Eko-fonda bi imalo pozitivan uticaj na rešavanje ovog problema. Iako je radna verzija zakona koji se odnosi na uspostavljanje fonda izrađena pre nekoliko godina, još uvek nema značajnog napretka. Razlog leži u tome što u Ministarstvu finansija postoji zakonska prepreka kada je u pitanju finansiranje novog tela za zaštitu životne sredine iz centralnog budžeta,

pa se još uvek pregovara sa MŽSPP kako rešiti ovaj problem. Održivo rešenje za finansiranje zelenih projekata i programa još uvek ne postoji. Postoje samo sredstva u centralnom budžetu namenjena unapređenju životne sredine. U taj budžet se, na primer, usmeravaju prukupljene ekološke takse²⁸ za registraciju i osiguranje inostranih vozila²⁹ ali je problem što se ta sredstva veoma retko iskoriste za podršku ekološkim projektima i programima.

Zaključak i preporuke

Zagađenje životne sredine usled nepravilnog upravljanja komunalnim otpadom jedan je od krucijalnih problema u oblasti zaštite životne sredine na Kosovu. Iako je donet određen broj zakona i podzakonskih akata u oblasti otpada, izrađene su strategije i planovi na centralnom nivou, još uvek postoje značajni izazovi sa kojima se nadležne vlasti moraju suočiti.

Nepostojanje efikasnog sistema za upravljanje otpadom utiče na sve veću degradaciju životne sredine, ali i na kvalitet života građana. Trenutna situacija u značajnoj meri utiče i na održivi društveno-ekonomski razvoj. Uz slabu primenu zakona pre svega, nedostatak infrastrukture za odlaganje i tretiranje otpada, manjak kapaciteta nadležnih vlasti za rešavanje pitanja u sektoru otpada, kao i slaba finansijska podrška doprineli su pogoršanju već dovoljno lošeg stanja. Mogućnosti za uključivanje privatnog sektora su za sada ograničene jer još uvek nisu stvoreni potrebni uslovi i pozitivna poslovna klima za poslovanje u sektoru otpada. Kako bi privukli preduzetnike da započnu poslovanje u ovoj oblasti u budućnosti će biti potreban veliki napor, kako od strane centralnih tako i lokalnih vlasti.

Unapređenje životne sredine uz razvoj privatnog sektora u oblasti komunalnog otpada svakako može doprineti boljim uslovima života u lokalnoj zajednici i smanjenju siromaštva. Samo bi razvoj infrastrukture mogao predstavljati izvor prihoda i obezbediti otvaranje novih radnih mesta. Zato je investiranje u „zeleni“ projekte i programe neophodno kako bi se doprinelo održivom razvoju na severu Kosova.

²⁸ Za vozila ispod 3.5t ekološka taksa iznosi 10€, dok za vozila od 3.5t i više iznosi 30€ - dodatak C Zakona o cestovnoj i ekološkoj taksi vozila, br. 04/L-117, dostupno na <http://bit.ly/2iBHf8m>

²⁹ Zakon o cestovnoj i ekološkoj taksi vozila, br. 04/L-117, član 1.

Na osnovu svega izrečenog, izdvajaju se sledeće preporuke na kojima je potrebno raditi u narednom periodu:

- Pružiti podršku lokalnim samoupravama na severu Kosova u jačanju kapaciteta za upravljanje komunalnim otpadom;
- Pokrenuti proces restrukturiranja lokalnih javnih komunalnih preduzeća koje se bave prikupljanjem i odlaganjem komunalnog otpada i proces formiranja regionalnog preduzeća koje će upravljati deponijom. Ova dva zadatka treba raditi paralelno, nikako odvojeno.

- Povećati ulaganja lokalnih samouprava, centralnih vlasti i donatora u projekte u oblasti rešavanja problema komunalnog otpada i nelegalnih deponija, naročito u ruralnim sredinama;

- Opštinama na severu Kosova predstaviti primere dobrih praksi javno-privatnih partnerstava u oblasti upravljanja komunalnim otpadom, kao primere uspešnih preduzeća koji se bave poslovima u oblasti otpada.

InTER – Institut za teritorijalni ekonomski razvoj – je nezavisni nevladin think tank sa misijom promocije i unapređenja održivog društveno-ekonomskog teritorijalnog razvoja na Zapadnom Balkanu.

*The North City, Čika Jovina bb, Severna Mitrovica
office@regionalnirazvoj.org • www.regionalnirazvoj.org*

Projektom koji finansira EU rukovodi
kancelarija Evropske unije na Kosovu

Implementira:

